

جسم الله الرحمن الرحيم

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

برنامه های پیشگیری و کنترل بیماریهای مزمن تنفسی

تدوین:

دکتر مهدی نجمی

ویراستار: عباس پریانی

زیر نظر: دکتر علیرضا مصداقی نیا - دکتر کورش اعتماد

معاونت بهداشت

مرکز مدیریت بیماری های غیر واگیر

واحد بیماریهای مزمن تنفسی

۱۳۹۰

فهرست

- ۱ پیشگفتار
- ۳ برنامه راهبردی ۵ ساله کنترل آسم و COPD
- ۳ هدف کلی
- ۳ اهداف اختصاصی
- ۳ استراتژی ها
- ۴ فعالیتهای اصلی
- ۴ وضعیت موجود
- ۵ حوزه های همکاری با سایر کشورها و WHO

پیشگفتار

بیش از ۱/۵ میلیارد نفر در سراسر دنیا به بیماری های مزمن ریوی مبتلا هستند و سالانه بیش از ۴ میلیون نفر در اثر ابتلا به آسم و COPD جان خود را از دست می دهند. بر اساس آمار سازمان جهانی بهداشت بیش از ۳۰۰ میلیون نفر از مردم دنیا مبتلا به بیماری آسم و بیش از ۲۱۰ میلیون نفر به بیماری COPD مبتلا هستند. پیش بینی می شود که تا سال ۲۰۳۰ صد میلیون بیمار آسمی به بیماران فعلی اضافه گردند و COPD به سومین علت مرگ ناشی از بیماری در دنیا تبدیل شود. آسم شایع ترین بیماری مزمن دوران کودکی و شایع ترین علت بستری در بیمارستان و نیز شایع ترین علت غیبت طولانی از مدرسه است. طی سال های ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۴ شیوع آسم ۷۵ درصد افزایش داشته که این افزایش شیوع در کودکان حدود ۱۶۰ درصد بوده است.

شیوع آسم و COPD در ایران دقیقاً مشخص نیست. بر اساس مطالعات انجام شده در کشور شیوع آسم در جمعیت کودکان و نوجوانان حدود ۱۳-۱۰ درصد تخمین زده می شود و در بعضی از مناطق تهران شیوع علایم آسم تا ۳۵ درصد گزارش شده است اما در خصوص COPD آمار دقیقی در دست نیست.

بر اساس بررسی سیمای مرگ در ۲۹ استان کشور در سال ۱۳۸۵، ۲۷۸۰ نفر بر اثر بیماری آسم و ۴۵۴۳ نفر در اثر بیماری COPD فوت کردند.

بار بیماری آسم و COPD در ایران

DALYs			YLD			YLL			شاخص
جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جنس بیماری
۱۱۱۶۸۵	۴۷۸۸۵	۶۳۸۰۰	۸۷۲۰۵	۳۵۹۱۵	۵۱۲۹۰	۲۴۴۸۰	۱۱۹۷۰	۱۲۵۰۹	آسم
۲۳۲۶۱۱	۱۰۴۳۸۱	۱۲۸۲۳۰	۲۰۳۴۴۹	۹۱۷۴۳	۱۱۱۷۰۶	۲۹۱۶۲	۱۲۶۳۸	۱۶۵۲۴	COPD

واحد آسم و آلرژی مرکز مدیریت بیماری های غیر واگیر فعالیت خود را از سال ۱۳۸۰ با هدف افزایش آگاهی آحاد جامعه در خصوص بیماری آسم و عوامل خطر ایجاد کننده آن آغاز نمود و با برگزاری سالانه مراسم روز جهانی آسم و تدوین کتب آموزشی و برگزاری کلاسها و دوره های آموزشی برای گروه های مختلف جامعه (پزشکان، پرستاران، بیماران و خانواده های ایشان، ...) در این راستا گام برداشت. با توجه به روند رو به افزایش بیماری های مزمن تنفسی (به ویژه آسم و COPD) در سطح جامعه، از سال ۱۳۸۹ این واحد با هدف پیشگیری و کنترل این گروه از بیماری ها به واحد بیماری های مزمن تنفسی ارتقای یافت و به عنوان اولین گام مبادرت به تدوین برنامه راهبردی ۵ ساله (۱۳۹۴-۱۳۹۰) کنترل آسم و COPD نمود. این برنامه بر اساس استراتژی های WHO و با توجه به تجارب جهانی در زمینه کنترل بیماری های مزمن تنفسی طراحی شده است.

دکتر مهدی نجمی

مسئول واحد بیماریهای مزمن تنفسی

برنامه راهبردی ۵ ساله کنترل آسم و COPD

با توجه به نقشه سلامت جمهوری اسلامی ایران در برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کاهش بار ناشی از بیماری های مزمن تنفسی (آسم و COPD) به میزان ۵ درصد در برنامه ۵ ساله نسبت به سال پایه پیش بینی شده است، در همین راستا و به منظور دستیابی به هدف مذکور، واحد بیماری های مزمن تنفسی مرکز مدیریت بیماری های غیرواگیر نخستین برنامه راهبردی ۵ ساله (۱۳۹۴-۱۳۹۰) پیشگیری و کنترل آسم و COPD را با بهره گیری از نظرات کارشناسان و متخصصان تدوین نمود. این برنامه با رویکرد جلب مشارکت کلیه ذی نفعان و آحاد جامعه در پیشگیری و کنترل این بیماریها و عوامل خطر زمینه ساز آنها طراحی و تدوین شده است.

هدف کلی

پیشگیری و کنترل آسم و COPD و کاهش عوارض ناشی از آنها

اهداف اختصاصی

۱. کاهش روند رو به افزایش بروز آسم و COPD
۲. بهبود کیفیت زندگی بیماران مبتلا به آسم و COPD
۳. کاهش موارد مرگ و میر ناشی از آسم و COPD
۴. کاهش بار اقتصادی ناشی از آسم و COPD

استراتژی ها

۱. افزایش دانش همگانی در خصوص آسم و COPD و عوامل خطر ساز آنها
۲. ایجاد نظام مراقبت (surveillance) آسم و COPD
۳. ارتقای مدیریت (Management): پیشگیری، تشخیص سریع، درمان و پیگیری آسم

و COPD در نظام سلامت کشور

۴. افزایش همکاری های بین بخشی و تقویت مکانیسم های حمایتی (بیمه، خیریه و ...) و نظارتی و کنترل عوامل خطر

فعالیت های اصلی

۱. اطلاع رسانی همگانی
۲. آموزش متمرکز گروه های جمعیتی خاص
۳. تشخیص، درمان و مراقبت بیماران مبتلا به آسم و COPD بر اساس برنامه پزشک خانواده
۴. راه اندازی نظام ثبت و گزارش دهی مبتنی بر برنامه پزشک خانواده
۵. راه اندازی نظام ثبت و گزارش دهی در مراکز بیمارستانی و اورژانس
۶. برنامه غربالگری آسم و COPD در گروه های پر خطر
۷. طرح غربالگری مناسبتی آسم و COPD
۸. انجام پژوهش های کاربردی
۹. شناسایی عوامل خطرزای آسم و COPD
۱۰. استاندارد سازی تشخیص و درمان
۱۱. آموزش و توانمند سازی کارکنان بهداشتی درمانی

وضعیت موجود

در حال حاضر برنامه کشوری تشخیص، درمان و مراقبت بیماران مبتلا به آسم بر اساس برنامه پزشک خانواده و به منظور ادغام در نظام شبکه های بهداشتی درمانی کشور طراحی گردیده که این برنامه مراحل نهایی شدن را طی می کند و پس از تصویب در ۳ دانشگاه علوم پزشکی کشور به صورت آزمایشی اجرا خواهد گردید. همچنین برنامه کشوری تشخیص، درمان و مراقبت بیماران مبتلا به COPD نیز در دست تدوین می باشد.

از جمله برنامه های دیگری که در سال ۱۳۹۰ در دست اجرا می باشد طراحی نظام مراقبت (surveillance) آسم و COPD و انجام یک survey به منظور تعیین شیوع آسم و COPD در کشور می باشد.

حوزه های همکاری با سایر کشورها و WHO

۱. تبادل تجارب با سایر کشورها در زمینه پیشگیری و کنترل بیماریهای مزمن تنفسی در قالب اجرای پروژه های مشترک، برگزاری کارگاه، بازدید از فیلد و ...
۲. اجرای طرح های تحقیقاتی مشترک در زمینه بیماریهای مزمن تنفسی

